

Sisällys

Alkusanat 9

Osa 1

Kehitys – säädellyn ja
säätlemättömän stressin joustava vaihtelu

Kehityksen lähtökohdat 15

    Liike mahdollistaa yhteyden ympäristöön.....15

    Kohti myönteistä ja poispäin kielteisestä.....18

    Aistit, aivot ja liike 20

    Aivojen toiminnan keskeiset periaatteet 24

Biologinen valpastumisjärjestelmä eli stressijärjestelmä 29

    Tarkkaavaisen toiminnan edellytykset 30

    Valmiustila, epäjärjestys ja järjestys 33

    Säätelytaitojen oppiminen..... 35

    Kanssasäätelyn merkitys 38

    Haluaaminen on hyvästä 41

Yksilöllisten reagoitaitapumusten tausta	45
Geenit ja ympäristö.	45
Temperamentti	47
Stressiherkkyys	51
Aistiherkkyys ja tarkkaavaisuushäiriön yhteys stressijärjestelmän toimintaan.....	53
Jokainen aikuinen on lapsen stressin kanssasäätelijä.	57
Kehityksen eteneminen	61
Aivojen rakenteellinen kehitys ja toiminnallinen jäsentyminen	61
Liikunnallinen ja kielellinen kehitys erityisinä aivotoiminnan ulottuvuuksina.....	66

Osa 2

Vuorovaikutus – stressin säätelyä ei voi oppia yksin

Mieli muovautuu yhteydessä toisiin ihmisiin.	77
Joustavuus syntyy kypsymisen ja harjoittelun tuloksena	78
Mielen säätteleminen auttaa ohjaamaan toimintaa	80
Tarvitaan onnistuneita säätelykokemuksia	82
Yhteisöllisyyteen tukeminen	85
Vastavuoroisen vuorovaikutuksen ja stressin säätelyn yhteys.	87
Yhteyden viestimisen tapoja.	91
Kieli ja kuulluksi tuleminen.	91
Kosketus.	93
Tunnetilojen oivaltaminen: peilaujärjestelmät	94
Tunteiden yhteen soinnuttaminen ja empatia	95

Sosiaalisen liittymisen tuoma turva ja kokemus ympäristöön vaikuttamisesta	99
Sisäinen säätelyhermosto	100
Sympaattinen hermosto.....	102
Sosiaalisen liittymisen hermosto	104
Sisäisten tilojen sosiaalinen säätelyminen	107
Vaaran ja turvan arviointi	108
Turvan merkkien vahvistaminen	111
Suotuisat oppimistilanteet.....	113
Oikea ja vasen aivopuolisko: kaksi tapaa olla suhteessa ympäristöön	117
Tarkoituksellinen kaksijakoisuus.....	118
Kokemuksellisuuden merkitys.....	121
Sosiaalisen liittymisen ja stressin säätelyn harjoittelu leikkitalanteissa	123
Leikki alkaa yhteyden hakemisesta toisen kanssa	124
Aikuinen auttaa yhteyden hakemisessa	126
Leikissä eläydytään toisen maailmaan ja opitaan kuvittelemaan	129
Leikitäänkö yksin vai yhdessä, yhteydessä vai ilman yhteyttä?	132
Ryhmän merkitys	143
Vertaissuhteiden kehittyminen eri ikäkausina	143
Tunteiden ja empatian kehitys vertaissuhteissa.....	146
Yhteisön jäsenenä toimiminen	148

Osa 3

Oppiminen – stressin säätelyn merkitys hyvälle elämälle

Joustavan ja oppivan mielen kehittyminen	151
Muistiin painaminen ja muistaminen	152
Työmuistin tarkoitus	154
Työmuisti ja tarkkaavaisuus	157
Työmuistin harjoittaminen.....	160
Tarkkaavaisuus ja tietoisuustaidot.....	162
Kuohuva nuoruus	167
Stressiherkkyys ja reaktiivisuus	167
Mielenterveyshäiriöiden yhteys säätlemättömään stressiin	170
Tasapainoilu yksilöllisyyden ja yhteenkuulumisen sekä tuttuuden ja uutuuden välillä	172
Elämyshakuisuus	173
Tarve kuulua joukkoon	176
Vuorovaikutus verkossa	178
Aikuinen – säätöä vaille valmis	183
Koko elämä on stressin säätelyn taitojen hiomista	184
Vanhemmuus ja aikuisten kantama yhteinen vastuu	188
Loppusanat	193
Lähteet	199
Kirjoittajat	207
Hakemisto	209